

καὶ μ' ἓνα στεναγμὸν ν' ἀφήσω τὸν τόπον τοῦ περιέργου αὐτοῦ ὄνειρου.

*
* *

Οἱ ἄλλοι ἦσαν φαιδροί, ἔλεγον ἀστείότητας ἐγέλων.

Ἐγὼ ὅμως πολλὴν ὥραν δὲν ἠμποροῦσα ν' ἀποσπάσω τὸ βλέμμα ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς θράχους τῶν στενῶν τοὺς ὁποίους ἀφήναμεν ὀπίσω μας ὡδᾶν γίγαντας θυσιζόμενους εἰς τὸ σκότος.

Ἐνόμιζα ὅτι ἐβθανον ἕως ἐμὲ κατάραι καὶ παράπονα ὅτι ἐβλεπα σκιάς νὰ πλανῶνται εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἀκοὴν μου ἀντίχει ἀκόμη ἡ φωνὴ τοῦ ξανθοῦ νέου περισσότερον ἀπὸ ἄλλοτε πένθιμος καὶ μελαγχολικὴ!

Καὶ τώρα δὲ ἀκόμη καμμίαν φορὰν ὅταν νυκτώνομαι εἰς τίποτε ἄγριον μέρος, καὶ οἱ θράχοι γύρω ἐνδύονται εἰς τὰς σιωπηλὰς τῶν σκιάς, αἰσθάνομαι κάτι ὡδᾶν ρίγος εἰς τὸ σῶμά μου καὶ νομίζω ὅτι ἐπαναβλέπω τὸ φοβερόν ὄραμα τῆς νυκτὸς τῆς πορείας, καὶ ὅτι θα ἀνηχήσῃ τὸ σκότος γύρω ἀπὸ τὸ πένθιμον θυγητῶν τῶν ἀλυτρώτων ἐφήβων, τοὺς ὁποίους κρατεῖ χωρὶς ἀνάπαυσις ἢ κατάραι τῶν Σφακιῶν!...

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΑΝΑΓΡΑΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ

ΟΤΑΝ τις ἀνατρέξῃ εἰς τὰς παραδόσεις σπουδαίων γεγονότων καὶ ἀτενίσῃ μετὰ φιλοσοφικοῦ ὀμματος εἰς συμβάντα σοβαρά, ἅτινα ἴσχυσαν νὰ μεταβάλλωσι τὴν ὕψιν τῆς ἀνθρωπότητος, κατέχεται ὑπὸ ἀρρήτου καὶ μυστηριώδους ρέμβης καὶ διαβλέπει ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν γεγονότων τούτων ἀναλλοιώτους τινὰς καὶ ἴσως φυσικοὺς νόμους. Ἄγεται πειθηνίως ὑπὸ τῆς ἰσχύος αὐτῶν καὶ διδάσκειται ὅτι τοῦ φωτὸς προὔπηρξε τὸ σκότος, τῆς τάξεως προήρξεν ἡ πλάνη, καὶ τοῦ πολιτισμοῦ προηγῆθη ἡ βαρβαρότης. Μεγάλα γεγονότα προκαλοῦνται ἐξ ἀφανῶν περιστάσεων, τυχαῖαι περιπτώσεις ἀγροῦσι εἰς μεγάλας ἀνακαλύψεις καὶ ταπεινὴ ἀφετηρία καταπίπτει κατὰ τὴν εἰσοδὸν ἐξόχων προσωπικοτήτων εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀνθρωπίνης ἰστορίας.

Καὶ αὐτοὶ οἱ ἔχοντες τὴν προέλευσιν θεῖαν καὶ φέροντες μετ' ἑαυτῶν τὸ οὐράνιον ζώπυρον δὲν ἐξαιροῦνται τῶν νόμων τούτων, οὐδὲ παρεκκλίνουσι κατὰ κεραλαὶν τῶν δυσεξηγήτων τούτων ἀρχῶν οἱ μεγάλοι τῆς ἀνθρωπότητος ἠθικοὶ διδάσκαλοι καὶ οἱ παρερχόμενοι μεταθεραπευαὶ τῶν κοινωνικῶν νοσημάτων. Συμπίπτει μάλιστα νὰ ἐμφανίζωνται οἱ πλεῖστοι τούτων ἵνα μὴ εἶπω πάντες ὑπὸ εἰδωλλιακᾶς συνθήκας ἵνα ἐτι μᾶλλον λαμπρυνθῇ τὸ μετὰ ταῦτα μεγαλεῖον καὶ δι-

δαχθῇ ἡ ἀνθρωπότης ἐκ τῶν φαινομένων τούτων ὑγιᾶ καὶ ὑψηλὰ ἠθικὰ διδάγματα.

Ἄλλ' ὅποια ὁμίχλη περιβάλλει τὰς ἐμφανίσεις τῶν διαφόρων τούτων σωτήρων τῆς ἀνθρωπότητος ὑπὸ θρησκευτικῆν, κοινωνικῆν ἢ πολιτικῆν ἐποψιν εἶναι περιττὸν σήμερον νὰ ἐξετασθῇ ἐνταῦθα. Οὔτε τοῦ Μωϋσέως τὸ λίκνον παρακολουθοῦμεν, οὔτε τοῦ Ζωροάστρου τὴν μυστηριώδη καταγωγὴν ζητοῦμεν νὰ ἀνεύρωμεν, οὔτε τοῦ Μωάμεθ τὸν παιδικὸν βίον νὰ ἀναλύσωμεν ποθοῦμεν. Διαφερόμεθα ἀκροθιγῶς νὰ θιξώμεν ἐθνικῆν παράδοσιν καὶ νὰ ἐπιληφθώμεν αὐτῆς με σεμνὴν εὐλάβειαν ἀνερευνῶντες τὴν ὑπάρχουσαν ὁμοίότητα ἢ ἀντίθεσιν τοῦ στοιχείου τῆς παραδόσεως. Ἐπιθυμοῦμεν νὰ παραλληλίσωμεν τὴν προέλευσιν δύο θεοτήτων καὶ νὰ παρακολουθῶμεν τὰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ὑπ' ἃς ἐμφανίζονται. Καὶ ἡ μὲν μία θεότης, εἶναι θεότης ἐθνικὴ, ἀνατραπέισα ἤδη, ἀλλ' ἦτις παρ' ὄλον τὸν μυθολογικὸν πέπλον ὁ ὁποῖος περικαλύπτει αὐτήν, ἐγκλείει ἱστορικὴν πραγματικότητα ἣν ἐκάλυψεν ἡ παχυλὴ τῆς ἐποχῆς ἀμάθεια καὶ ἐπισκότους ἐτι μᾶλλον ἡ φαντασία τῶν προγόνων. Ἄλλ' ὅταν τις ἀποσύρῃ ἐπιθεσίως τὸν πέπλον τούτων καὶ παρατηρήσῃ μετ' ὀξυδερκείας τὰ ὑπ' αὐτὸν θὰ ἀνεύρῃ τὸ πραγματικόν, ἀτελῶς μὲν ἐσκιαγραφημένον, ἀλλ' οὕτως ἐπαρκῶς ὥστε νὰ διαγνωσθῇ ἡ πραγματικότης αὐτοῦ. Ἡ θεότης αὕτη εἶναι ὁ παγκρατὴς Ζεὺς, οὗ ἡ γέννησις καὶ τὸ ἐπακολουθήσαν μεγαλεῖον παραβάλλονται πρὸς τὰ τοῦ θεανθρώπου Ἰησοῦ. Ὁ Ζεὺς γεννᾶται ἐν τῷ ἀντρῷ τῆς Ἰδης καὶ οἱ κνυζηθμοὶ τοῦ νηπίου ἀποπνίγονται ἐν τῇ συγκρούσει τῶν ὀπλων τῶν Κουρήτων, ὁ δὲ Ἰησοῦς τίκτεται ἐν τῷ Σπηλαίῳ τῆς Βηθλεὲμ περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῶν ἀλόγων ζώων, ἅτινα περιλείχουσι τὴν ἱεράν αὐτοῦ κοιτίδα καὶ ἐναποθέτουσιν εἰς αὐτὴν τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν τὴν ὑψίστην ἐνδειξιν. Ἀμφοτέρων τῶν θεῶν τούτων αἱ γεννήσεις περιβάλλονται εἰδωλλιακὸν πέπλον καὶ ἀγροτικὸν χαρακτηριστῆρα ἔχουσι καὶ ἐπαρῶν τὰ σπήλαια. Ἀμφοτέρων ἡ ὑπαρξίς καταδιώκεται ἀπὸ τῆς δι' ἐξοντώσεως, τοῦ μὲν Διὸς ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κρόνου, τοῦ δὲ Ἰησοῦ ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου. Καὶ τὸν μὲν Δία τέρπουσι οἱ Κουρήτες διὰ τῆς ἐνοπλίου αὐτῶν ὀρχήσεως καὶ ὀρχοῦνται διὰ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν, τοῦ δὲ Ἰησοῦ ἀνυμνοῦσι τὴν δόξαν οἱ οὐρανοί, οἱ ἄγγελοι περιπίπταντες ψάλλουσι τὰ γενέθλια αὐτοῦ, καὶ οἱ ποιμένες ἐνωτισθέντες τῆς θείας ἁρμονίας, ἦτις περιδονεῖτο περὶ τὸ σπήλαιον, εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ καὶ πρῶτοι εἰς τὸ θεῖον βρέφος ἀπονέμουσι τῆς λατρείας τὸν φόρον καὶ μετὰ τὸ γλυκὺ τῆς ἀγάπης καὶ συμπαθείας μῦρον ἀρωματίζουσι τὸ ἀντροφυὲς λίκνον.

Ἐξετάζων τις τὰς περιστάσεις καὶ τὸν τόπον τῆς γεννήσεως ἀμφοτέρων κατέχεται ὑπὸ ἀνεκφράστου θαυμασμοῦ καὶ ἀναπλάττων τὸ ταπεινόστεγον ἀνάκτορον καὶ τῶν δύο ἀποθαυμάζει ἐτι μᾶλλον τὴν θεῖαν φωτιστεφάνην ἢ ὅποια ἐπέστεψε τὰς κεφαλὰς καὶ τὸ ἀθάνατον αὐτῶν ἔργον οὗ τὸ μεγαλεῖον καθωράισε· τοῦτο ἦτο ἀκόλουθον τῆς ὑψηλῆς αὐτῶν καταγωγῆς. Ταπεινὴ μὲν ἡ φάτην τῶν ἀλόγων, ἀλλὰ θεῖον τὸ γένος καὶ θεῖον πῦρ περιέφερε τὴν θεό-

μορφον κεφαλήν τοῦ ἀρτιγεννήτου παιδίου. Ἀμφότεροι θεῶν υἱοὶ ἦσαν. Ἀλλ' ὁ μὲν εἰς υἷος θεοῦ, οὐδεμίαν ἔχοντος σχέσιν πρὸς ἐνάρετον θεότητα, θεοῦ ἀδίκου, ἀρπαγος, τυράννου τέλους παιδεδωρῶτος πρὸς διατήρησιν τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ὁ δὲ υἷος θεότητος ἀγαθῆς καὶ φιλανθρώπου, ἐξ ἧς πηγάζει εἰρήνη, ἀλήθεια, εὐδαιμονία.

Οἷα διαφορὰ ἐν τῇ κληρονομίᾳ καὶ οἷα διαφορὰ ἐν τῇ ἀποθεώσει. Ὁ μὲν εἰς ἐκδικητικὸς ἀρπάζει τὸν ἕρπον παρὰ τοῦ πατρὸς, διὰ τοῦ στυγερωτέρου κακουργήματος, ἀποθεοῦται ἑμὼς ὡς σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος, ὁ δὲ ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐράνιον τοῦ πατρὸς θρόνον δι' αὐταπαρνήσεως πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ διὰ θείας καὶ αἰδίου διδασκαλίας ἐξ ἧς ἀπορρέει εἰρήνη, ἀγάπη καὶ ἀλήθεια. Ὁ εἰς ἐγένετο θεὸς διὰ τῆς βίας, ὁ ἕτερος διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς ἀνέρχεται εἰς τὸν οὐράνιον θρόνον διὰ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως, δι' ἧς καταπατεῖ τὸν σεβαστότερον καὶ θεϊότερον νόμον χάριν ἑαυτοῦ, χάριν τῆς ἀρχῆς, χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων, ὁ δὲ ἀποθεοῦται διὰ τῆς πνευματικῆς δυνάμεως, διὰ τῆς ἀρρήτου ἀγάπης ἢ ὁ οὐράνιος πατήρ καταπέμπει εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ σέβεται καὶ τὸν πατρικὸν καὶ τὸν ἀνθρώπινον νόμον, ὃν ἤλθεν ἵνα συμπληρώσῃ χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων καὶ διδάξῃ θεοπέμπτους ἀρχὰς ὧν τὸ κύρος ἐστὶ αἰώνιον.

Ὁ μὲν εἰς ἐζήτησε νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἀνθρωπὸν τῆς ἀνθρωποφαγίας ἔργον βεβαίως μέγα καὶ σωτήριον. Καὶ ἐπέτυχε μὲν ἐν μέρει ὑπὸ τὴν κυριολεκτικὴν σημασίαν τῆς λέξεως ἢ ἀρσις τῆς ἀνθρωποφαγίας, ἀλλ' ὁ ἐλευθερώσας τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπ' αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐξαρθῇ εἰς ἀρχὰς ἐτι μᾶλλον ὑψηλοτέρας, ἂν καὶ ἡ ἐκλειψίς τῆς ἀνωτέρω φαγεδαίνης ἐθῆκε τὰ θεμέλια εἰρηνικοῦ βίου καὶ περισυνέλεξε τὸν ἀνθρωπὸν ἐκ τῆς ἀγρίας καταστάσεως εἰς ἀδελφικὴν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβῶσιν. Ἐκ τῆς συμβιώσεως ταύτης ἐσχηματίσθησαν βαθμηδὸν αἱ κοινωνίαι. Ἀλλ' ἀρεταὶ τέλειαι οἷας ὑπαγορεύει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς δὲν ἦτο δυνατόν ἐν τῇ ἀρχεγόνῃ καταστάσει τῶν κοινωνιῶν νὰ ἐμφανισθῶσι, πολλὰ δὲ μᾶλλον νὰ πραγματοποιθῶσιν. Ἀλλὰ καὶ νῦν ὅτε τὸ θεῖον διδάγμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔχει ἀρκούντως ἐξαπλωθῆ, ἡ ἀνθρωποφαγία ἐξακολουθεῖ ὑπὸ διάφορον τύπον οὐχ ἤττον εἰδεχθῆ τοῦ πρώτου, οὐ τὴν κατάργησιν ὑπέδειξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς πρὸ 1907 ἐτῶν. Ἀράγε θὰ συντελεσθῆ ποτέ; Ἀθλον. Ἴσως ὅταν ἐκπληρωθῆ ὁ λόγος αὐτοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπότης γείνη μία ποίμνη ἓνα ποιμένα ἔχουσα τὸν Χριστόν, καταρριφθῆ δὲ τὸ μεσοτόχον τῆς ἐθνότητος καὶ διαχυθῆ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἢ ἀδελφότης ὑπ' οἷαν ἔνοιαν ἐδίδαξεν αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ἴσως τότε θὰ παύσῃ ἡ ἀνθρωποφαγία καὶ εἰρήνη παγκόσμιος θὰ βασιλεύσῃ.

ΑΠΤΕΡΑΙΟΣ

ΑΦΟΡΜΗ ΦΙΛΟΝΙΚΕΙΑΣ

Κ Ω Μ Ω Δ Ι Α

ΠΡΟΣΩΠΑ

ΚΥΡΙΟΣ

ΚΥΡΙΑ

ΓΙΑΚΟΥΜΗΣ, ὑπηρέτης

Προγευματίζουν.

Ὁ κύριος. — Ἐπὶ τέλους ἐκαλλιτέρευσεν ὁ καιρὸς. Τόσες ἡμέρες ἔβρεχε.

Ἡ κυρία. — Τοῦτο εἶναι πολὺ εὐχάριστον.

Ὁ κύριος. — Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνοιξέως, ἀγαπητῆ μου.

Ἡ κυρία, μὲ ἀναστεναγμόν. — Ἀχ! τί δυστυχία νὰ μὴ εἴμεθα ἑκατομμυρ. . . . (Ἐδῶ, ὁ κύριος τῆς ἐκσφενδονίζει φοβερόν βλέμμα τὸ ὁποῖον τὴν σταματᾷ εἰς τὸ τέλος τῆς λεξεῶς τῆς. Σιωπᾷ ἓνα δευτερόλεπτον, ἔπειτα, χαμηλοφώνως). Ἐ λοιπόν! τί; Δὲν ἔννοῶ.

Ὁ κύριος, ἀφελῶς καὶ μετὰ ψυχρότητος. Τίποτε.

Ἡ κυρία. — Ἀδίκως σκάζω.

Ὁ κύριος, ἀρχίζων νὰ ὀργίζηται. — Τίποτε, σοὶ λέγω. Μετ' ὀλίγον.

Ὁ ὑπηρέτης ἐξέρχεται.

Ἡ κυρία. — Ἄ! θὰ μοῦ τὸ ἐξηγήσῃς αὐτό.

Ὁ κύριος. — Δὲν θέλω νὰ λέγῃς τοιαῦτα πράγματα ὅταν δὲν ἤμεθα μόνοι.

Ἡ κυρία. — Τί πράγματα;

Ὁ κύριος. — Νά, φράσεις σὰν κι' αὐτὴν ποῦ εἶπες πρὸ ὀλίγου: «Τί δυστυχία νὰ μὴ εἴμεθα ἑκατομμυριοῦχοι! . . .»

Ἡ κυρία. — Καὶ γιὰ αὐτό; Ἐξ αἰτίας τοῦ Γιακουμῆ;

Ὁ κύριος. — Βεβαίωτατα, ἐξ αἰτίας τοῦ Γιακουμῆ, ἐξ αἰτίας τοῦ ὑπηρέτου.

Ἡ κυρία. — Ἄ! Ἄ! καλὸ κι' αὐτό! Μὰ τὸ ξεύρει καλὰ: τὸ βλέπει καλὰ ὅτι δὲν εἴμεθα Ρότσιλδ. Ἐὰν φαντάζεσαι ὅτι δὲν τὸ ἀντελήφθῃ ἀκόμη δύο χρόνια τώρα ποῦ εἶναι πλησίον μας, εἶναι πολὺ ἀφελῆς, μὰ τὴν ἀλήθεια!

Ὁ κύριος. — Ὀλίγον μ' ἐνδιαφέρει! Καὶ ἔπειτα τί! τὸ μέτριον νοικοκυρεῖο μας ἀποδεικνύει ὅτι δὲν εἴμεθα ζάπλοτοι.

Ἡ κυρία. — Λοιπόν, προτιμᾷς νὰ περναῖς γιὰ φιλάργυρος;

Ὁ κύριος. — Οὔτε γιὰ φιλάργυρος, οὔτε γιὰ σπάταλος. Θέλω νὰ μὴ γίνεται λόγος περὶ τῶν ὑποθέσεων μας ἔμπρὸς εἰς τοὺς ὑπηρέτας. Μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσκολον. Ἀλλὰ σὺ τοῦ κάκου, ἔχεις πάντοτε τὴν μανίαν νὰ ἐπωφεληθῇς τῆς στιγμῆς ποῦ εἴμεθα εἰς τὸ τραπέζι: διὰ νὰ διηγῆσαι ἐνώπιον τοῦ Γιακουμῆ τὰς ἐσωτερικὰς μας ὑποθέσεις.

